

тирчіча з соціальними нормами, загальноприйнятою думкою, суспільними ідеалами. Репортер мислить новинами і пропускає поза увагою “те, що вже було”. Аналітик – тенденціями, в його уяві факти вибудовуються в логічні ряди, кожен викінчений ряд розкриває певну тенденцію буття. І в кожному випадку значна частка отриманої інформації залишиться “за кадром”.

Та й з тієї, сприйнятої, частки в газету чи ефір піде не все. А лише те, що співпадає з позицією, з політикою видавця, з соціальною нішею даного ЗМІ в спільноті. Тобто, йдеться про тенденційність в подачі інформації, а тенденційність завжди заперечує об’єктивність.

І з переданої ЗМІ інформації реципієнт сприйме теж лише частку. Ту, яка буде співвідповідною соціальним складовим його особистості та його психічного стану в момент сприйняття. Активна діяльність людини в процесах сприйняття, інтеріоризації та інтерпретації інформації обумовлена структурами особистості. Загалом же стає можливою і продуктивною завдяки оволодінню успадкованою від попередніх поколінь культурою.

А попередні покоління теж мали медіакультуру, однак зовсім іншу, інакшу: дотелевізійну, докомп’ютерну, доінтернетівську і т. ін. Отже, функціонування людини в інформаційному середовищі відбувається під впливом і завдяки загальній культурі особистості. Але й за умови безперервної особистісної медіаосвіти, тобто постійної соціалізації в сфері споживання та використання інформації.

Використана література:

1. Овчаренко В.И. Психологический глоссарий. – Минск: Выш. Шк., 1994. – 307 с.
2. Потятиник Б.В. Медіа: ключі до розуміння. Серія: Медіакритика – Львів: ПАІС, 2004. – 312 с.
3. Психологія особистості: Словник-довідник / За редакцією П.П.Горностая, Т.М.Титаренко. – К.: Рута, 2001. – 320 с.

Давидченко Т. С.

ТИПОФОРМУЮЧІ ОЗНАКИ ТА КРИТЕРІЇ ТИПОЛОГІЧНОГО ПОДІЛУ МАСМЕДІА (монографічне вивчення дитячої, молодіжної, жіночої та іншої періодики)

Типізація періодичних видань виникла разом із зародженням журналістики і з самих перших її кроків усвідомлювалась науковцями і видавцями як важлива політична і професійна проблема. Так, кількість робіт, що видаються в усьому світі з проблем типології видань за останній час значно зросла. Протягом останніх двадцяти років щорічно на планеті з’являється близько п’ятнадцяти – двадцяти одиниць друкованої продукції, в назвах яких присутнє слово «типологія» і похідні від нього [7, с.7], що свідчить про зацікавленість науковцями даним питанням. А зважаючи на стрімкий розвиток ринку преси, на якому чи не щодня з’являються нові типи, а дослідниками пропонуються модерні типологічні підходи до їхнього вивчення, – дана проблема і зовсім набуває іншого звучання. Тому очевидно є **актуальність** роботи: окреслення типологічних ознак та критеріїв деяких типів масмедіа дозволить не лише правильно проаналізувати видання, а спрогнозувати його, а отже зробити успішним на ринку преси.

Типологічні схеми мають велику кількість варіантів, як для аналізу всієї сукупності ЗМІ, так і окремих її видів (дитячих молодіжних, жіночих, технічних та ін.) і за мірою того, як розвивається преса – розвиваються та видозмінюються типологічні конструкції. Зважаючи на це, **мета** статті: проаналізувати і науково обґрунтувати доцільність використання основних теоретичних підходів для аналізу різних типів періодики і, спираючись на досвід вітчизняних і зарубіжних вчених, знайти шляхи їх вдосконалення. **Наше завдання**: 1. Виявити основні та додаткові типологічні ознаки дитячих молодіжних, жіночих, технічних масмедіа, а також видань, що виходили на окремих територіях (преса Східної України, окремі області Російської Федерації). 2.3’ясувати недоліки типологічних схем та конструкцій названих видів преси.

Прагнення українських, і закордонних дослідників відшукати нові критерії типологічного поділу масмедіа не залишилися безрезультатними. Так, серед українських досліджень можна виділити праці В.Іванова, С.Гурьєвої, І.Герман, О.Кузнецової, М.Недопитанського, Й.Лось, В.Різуна, Т.Хітрової. Слід констатувати, що проблеми типологічного поділу українських масмедіа лише віднедавня почали привертати увагу вітчизняних науковців і практично ще не стали предметом їх наукових розвідок.

Вивченню типів видань на теренах Росії присвятили свою увагу такі вчені: А.Акопов, А.Алексєєв, М.Анікіна, А.Бочаров, Є.Гольцева, А.Западов, Я.Засурський, І.Здоров, С.Князева, С.Корконосенко, Є.Корнілов, І.Лисакова, М.Недопитанський, Л.Реснянська, І.Руденко, Л.Світч, Є.Прохоров, М.Шкондін, М.Шостак. В різні часи пресу інших держав світу вивчали і Г.Вороненкова, І.Гофман, О.Огороднікова.

У своїх працях типологію періодичних видань науковці розглядали з двох аспектів: з монографічного (типологічне дослідження окремих видів, типів чи груп періодики: преса окремого типу чи регіону) [3, с.10], та теоретико-методологічного [2, с.37] (комплексне вивчення типології усіх засобів масової комунікації, наприклад, вивчення і розробка типологічної схеми преси окремої країни чи кількох країн світу) В даному науковому дослідженні ми представляємо деякі монографічні аспекти вивчення типології преси.

Для кожної держави характерна своя типологічна структура масмедіа. Наприклад, на Заході росте кількість якісних газет, що викликане збільшенням класу «білих комірців». Йде зниження інтересу до бульварної преси: скорочення тиражів, зменшення числа видань. У США жовту пресу замінюють чоловічі і жіночі журнали. В Росії за останні роки посилилася роль державних масмедіа і інтернету, а зникла «медіаполітич-

на» система [4]. В Україні ж преса типологічно досить неоднорідна, постійно пристосовується до запитів аудиторії і орієнтується на західну модель типології, а на думку деяких дослідників навіть повністю її копіює. [цит. за 3, с.12-13].

Типологічна характеристика видань в Україні – багато в чому визначається демографічним чинником (згадаємо, за часів радянської влади цей поділ був відсутній, оскільки аудиторія була однорідною). Недаремно професор В.Іванов формування читацької адреси перш за все тісно пов'язує з соціально-демографічним чинником і називає дві основні групи характеристик, що формують аудиторію: **соціально-демографічні (місце проживання, освіта, стать, вік, професія і посада, національність)** та **спеціалізовані чинники**, що безпосередньо пов'язані з діяльністю людини. [5, с.113]

Ціла група вчених, що присвятила свою увагу монографічним аспектам вивчення типології висувають на перше місце ознаку читацької аудиторії, стверджуючи що саме читач визначає напрямок створення і розвитку видання. Відомі російські дослідники типології Є.Корнілов і А.Акопов, «стійкою ознакою» типологізації періодики вважають «відношення з читачем»: «Друківані видання створюються для читача, тому як би ми не розглядали газети чи журнали, в основі є читач». [1, с.42] Цієї думки дотримуються і М.Недопитанський [8, с.64], Є.Прохоров [цит. за 2, с.19-20].

Тип видання формується не лише за допомогою **читацької аудиторії і її інтересів**, виділяти їх як єдині ознаки було б невірно. На формування типу видання безпосередньо впливають і інші чинники. А.Акопов вважає, що новий тип видання виникає завдяки трьом типоформуєчим ознакам: засновника, мети і завдання, читацької аудиторії. [1, с.36, 42]. Так, більшість дослідників [8, с.64], [6, с.41] сходяться на тій думці, що всі три ознаки тісно пов'язані між собою і впливають одна з одної, але кожна з них може виступати первісною під час формування нового типу.

Серед групи досліджень, в яких розглядається типологія з монографічного аспекту, (тобто «деталізовано» – Д.Т.) варто виділити таку типологію спеціальних технічних журналів, запропоновану російським вченим А.Акоповим. Всі ознаки, що впливають на формування названого типу він поділяє на головні, вторинні і формальні. До головних ознак він відносить такі: **видавець, цілі і завдання, читацька аудиторія**; до вторинних: **авторський склад, внутрішня структура, жанри оформлення**; до формальних: **періодичність, об'єм, тираж** [1, с.39].

Формальні ознаки за А.Акоповим залежать від вторинних, а вторинні в свою чергу залежать від головних. І ті, і інші впливають на формування типу видання. Звичайно, дана типологія превалює над типологічними розвідками інших дослідників, а саме поглибленим підходом до аналізу видань за їх призначенням [3, с.24], а акцентування уваги на таких важливих факторах, як особливості аудиторії, своєрідність жанрів, авторів, що працюють у виданні, допомагають дослідникові систематизувати видання за додатково створеними ознаками. Скажімо, можна було б здійснити розподіл видань за жанрами: аналітичні, інформаційні і т.п.; або за особливостями аудиторії: видання для феміністок тощо. Та, попри всі переваги, типологію А.Акопова, на наш погляд, можна було б доповнити. Наприклад, у ній відсутні такі ознаки як час виходу видань, формат, ареал розповсюдження.

Солідарний з наведеною типологією науковець Є.Корнілов, який вивчав історичну типологію окремих областей Російської Федерації. Хоча він до вже зазначених характеристик додає ще й **зміст, сферу зображеної дійсності, програму видання**. [цит. за 6, с.25].

Типотвірні фактори та типотвірні елементи справедливо враховує при вивченні типології Східної преси українська дослідниця С.Гурьєва. До елементів, що впливають на формування власне української преси вона відносить: **політичний стан та ідеологію суспільства, стан економіки, стан технології, рівень культури та освіченості населення**. Серед додаткових складових, що формують видання, науковець називає такі: **мета видання, характеристика засновників та видавців, фінансовий стан видання, техніка тиражування, журналістські кадри, канали розповсюдження, аудиторія (соціальний, демографічний, національний, професіональний склад), технологічні складові, періодичність, наклад), формат, обсяг видання, вартість, предметно-змістова структура, обсяг і характер реклами** [3, с.30]. Власне, на думку дослідниці, саме за цими характеристиками варто здійснювати типологічний поділ видань. Запропонована типологічна структура привертає увагу своєю багатоаспектністю, але відсутність пропозицій, щодо того, за якими показниками треба аналізувати стан економіки чи рівень культури громадян привносить складнощі у застосуванні даної схеми.

Інша дослідниця видань окремого регіону Т.Хітрова структуру системи преси запорізького краю диференціює за наступними ознаками: **за географічною** (територіальною); **за національно-мовною**: (українськомовні, російськомовні, двомовні видання); **за демографічною ознакою** (аудиторний фактор), **за проблемно-тематичним спрямуванням** (громадсько-політичні, літературно-мистецькі, літературно-художні, розважальні, спеціалізовані, рекламно-довідкові, промислово-виробничі, сільськогосподарські, екологічні, релігійні видання); **за ідейно-політичним спрямуванням**; **за видавцем** (офіційні, приватні й партійні видання); **за соціальною ознакою та періодичністю** (щоденні видання, газети з періодичністю 2–3 рази на тиждень, тижневі, двотижневі й місячники) [11, с.20, 171].

Дана типологія певним чином допомагає структурувати пресу, але і її не можна достатньою мірою вважати повною, оскільки в наведеній класифікації, вважаємо, не вистачає характеристики за цільовим призначенням та деяких технічних ознак видання таких як: об'єм, формат, тираж.

Типологія інших типів видань – дитячих та юнацьких, запропонована у дослідженнях І.Руденко, багато в чому визначається **характером аудиторії** на яку вони розраховані (а це **віковий критерій, особливості розвитку дитини, умови та місце її проживання**) [10, с.188-193].

Зважаючи на багатозаровість дитячої аудиторії, видання для цієї категорії населення розділяються на такі групи: **за ознаками статі**: для хлопчиків, хлопців і дівчаток, дівчат; **за світоглядними ознаками**: для віруючих (православні та ін. журнали). Особливі специфічні соціальні групи аудиторії зумовили появу видань для вихованців дитячих будинків і шкіл-інтернатів, для дітей з фізичними вадами.

Ще однією ознакою, що дозволяє групувати дитячі видання залежно від характеру аудиторії, є масштаб розповсюдження. За цією ознакою І.Руденко виділяє наступні групи: **поширювані по всій державі та сусідніх країнах; поширювані лише по державі, в якій вони видаються; регіональні видання національною мовою** (часто мають варіант іншою мовою: двомовні, тримовні); видання, що орієнтуються на дитяче населення окремих територіальних одиниць держави: **обласна преса, районна чи міська; видання шкільної преси**, що випускаються, як правило, **для учнів одного учбового закладу** (школи, ліцею, гімназії, коледжу, технікуму) [10, с.193-195].

Також дитяча преса за своїми типами розподіляється на **універсально-тематичну** (висвітлення різних сфер життєдіяльності та **монотематичну** (журнали присвячені окремим галузям знань) [9, с.7-71].

М.Анікіна аналізуючи молодіжну пресу за критерієм **цільового призначення**, виділяє лише 4 групи видань: **інформаційно-публіцистичні, науково-популярні, літературно-художні, розважальні** [10, с.183]. Але, на нашу думку, таких груп (типів) значно більше. Це і **пізнавально-ігрові, навчальні, художні, універсально-тематичні, пізнавально-розважальні** тощо. Досить важливо, що ці типи не є постійними: вони завжди синтезуються, видозмінюються, але в залежності від запитів „своєї” аудиторії. А про це не можна забувати.

Очевидним є і той факт, що дослідники дитячої та юнацької періодики не завжди звертають свою увагу на такий тип преси, як **юнкорівська** (видання, що творяться дітьми, без участі дорослих). Хоча цей різновид дитячо-юнацької преси є особливим і потребує детального розгляду.

Детального розгляду потребує і жіноча преса. Так, в сучасному суспільстві ролі жінки різні – від продовжувачки роду до суспільної діячки, вільної творчої особистості. В залежності від цього дослідники говорять про появу нових журналів для „слабкої половини людства”, а саме: видання для **жінки-матері, жінки-дружини, жінки-хазяйки, жінки-подруги, сексуальної партнерки** [10, с.166]. тощо. Існують і такі більш дрібні критерії типологічного поділу жіночих видань: наприклад, **журнали для жінки, що моделює, шие одяг; для жінки, що опікується своїм здоров'ям та здоров'ям своїх рідних; для жінки, що полюбляє створювати кулінарні шедеври** та ін.

Варто зазначити, що сучасні дослідження жіночої преси (на відміну від розвідок, що стосуються інших типів видань) крім основних факторів типологізації (**аудиторна ознака, цільове призначення, вид, форма, регіон розповсюдження**) включають в себе і такі: **стилістичний, мовний, рекламний, жанровий, поліграфічний** [10, с.166-167].

Таким чином, серед основних типоформуючих ознак та критеріїв типологічного поділу дитячих, молодіжних, жіночих, регіональних та технічних видань науковці називають аудиторний фактор та цільове призначення. Не менш важливе місце у їх дослідженнях займають і такі компоненти, що формують детальну типологічну зовнішність видання, а це: тематика, ареал розповсюдження, жанрова палітра, авторський склад, періодичність, формат, об'єм, тираж, спосіб розповсюдження, форма видання, фінансування, час виходу. Та попри всі переваги в аналізованих нами типологіях майже відсутні такі критерії поділу преси, як мовний, стилістичний, рекламний. Це пов'язано, перш за все з тим, що названі ознаки у новітніх формах існування суспільства тільки-но набувають своєї ваги. Згадаємо лише, що за часів радянської влади всі видання виходили однією мовою – російською, а реклама як „типологічна” категорія навіть не мислилась науковцями, оскільки не впливала на формування жодного типу і не визначала його характеристики і параметри.

Також у більшості випадків типологічні розвідки дослідників носять більш загальний, фрагментарний характер, що ускладнює вивчення того чи іншого типу, позбавляє його деяких характеристик.

Отже, вважаємо, шляхи вдосконалення типологічних схем полягають не лише у врахуванні дослідниками всіх типоформуючих ознак та критеріїв типологічного поділу, а й у зважанні на вимоги часу: політичний стан та ідеологію суспільства, рівень культури та освіченості населення. Саме це дозволить зробити типологічні конструкції, матриці, об'ємними, а видання, що в майбутньому створюватиметься за ознаками таких конструкцій конкурентноспроможним і успішним на ринку преси.

Джерела та література

1. Акопов А. Методика типологического исследования периодических изданий (на примере специальных журналов). – Иркутск: Изд-во Иркутского ун-та, 1985. – 96 с.
2. Алексеев А. Газетный мир постсоветской России: подход к построению типологии // Вестник Моск. ун-та. Сер.10. Журналистика. – 1998. – №3. – С. 37-45
3. Гурьева С. Типология современной прессы восточной Украины: Дис. ...канд. филол. наук: 10.01.08. – М., 2006. – 195 с.
4. Засурский Я. В России за последние годы усилилась роль государственных масмедиа и интернета, а исчезла медиapolитическая система. – http://www.media.utmn.ru/library_view_book.php?chapter_num=19&bid=70
5. Иванов В. Социология массовой коммуникации: Тексты лекций. – К.: Вид-во Київського ун-ту, 2003. – 113 с.
6. Лысакова И. Тип газеты и стиль публикации: опыт социолингвистического исследования. – Л.: Изд-во Ленинградского ун-та, 1989. – 184 с.
7. Москвитин А. Типология в социальном познании: философско-методологический анализ. – Владивос-

- ток: Изд-во Дальневосточного ун-та, 2001. – 144 с.
8. Недопитанський М. Молодіжна преса як фактор соціалізації: тенденції, проблематика, тематика: (1985-1990роки): Дис. ...канд. філол. наук: 10.01.10. – К., 1992.
  9. Стаднійчук Р. Сучасна українська періодика для дітей: хто є хто// Слово і час. – 1999. – №2. – С. 69-72
  10. Типология периодической печати: Учеб. пособие для студентов вузов / М.Е. Аникина, В.В.Баранов, О.А.Воронова и др.; Под ред. М.В.Шкондина, Л.Л. Реснянской. – М.: аспект пресс, 2007. – 236 с.
  11. Хітрова Т. Типологічні особливості періодичної преси Запорізького краю 1904-1920рр.): Дис. ...канд. філол. наук: 10.01.08. – Запоріжжя., 2007. – 185 с.

Королёва Ф., Богослова Е.Г.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ВЛИЯНИЯ КРУГОВОЙ ТРЕНИРОВКИ НА РАЗВИТИЕ ФИЗИЧЕСКОГО КАЧЕСТВА ВЫНОСЛИВОСТИ

Под специальной выносливостью следует понимать способность длительное время поддерживать эффективно работоспособность в определённом виде двигательной деятельности. В зависимости от интенсивности работы, время её выполнения во время круговой тренировки будет разным. Чем выше интенсивность упражнений на станциях, тем короче будет время, в течение которого эту скорость можно будет сохранить. Среди прочих, применительно к круговой тренировке, различают следующие основные виды специальной выносливости: динамического силового характера (силовая выносливость); статического силового характера (статическая выносливость).

Силовая выносливость – это способность длительное время выполнять динамическую работу, требующую значительных нервно-мышечных усилий. Её развитие осуществляется с помощью упражнений с отягощениями, с преодолением собственной массы и массы партнёра, упражнения с различными сопротивлениями и т.д. Эти упражнения применяются в круговой тренировке на основе принципа постепенности. При этом прирост нагрузки сначала идёт по пути постепенного наращивания объёма тренировочной работы за счёт увеличения станций на силу, затем посредством повышения интенсивности упражнений, за счёт увеличения количества повторений на каждой станции. Перед студентами ставится задача добиться как можно большего числа повторений на каждой станции. Рекомендации по физической нагрузке для определённого пола и возраста студентов даются дифференцированно для сильных, средних и слабых студентов.

Статическая выносливость – это способность поддерживать мышечное напряжение при отсутствии движений. Её развитие осуществляется с помощью упражнений, предполагающих висы, упоры или удержание груза и т.д. Специальная работа, направленная на развитие статической выносливости, даёт хорошие результаты. Для развития выносливости к статическим усилиям можно использовать упражнения изометрического характера. Величина напряжения в этих упражнениях не должна быть максимальной, а продолжительность должна быть кратковременной. К этим упражнениям относится задание на удержание этих поз. Сюда могут войти отдельные упражнения, направленные на укрепление плечевого пояса, мышц брюшного пресса, рук и кистей, которые полезно включать в индивидуальные комплексы круговой тренировки.

Организуя тренировку на специальную выносливость, мы решаем ещё одну важную задачу – воспитываем волевые качества, развиваем способность стойко переносить утомление.

Общая и специальная выносливость в упражнениях на станциях круговой тренировки развиваются в процессе регулярных занятий, проводимых не менее два раза в неделю. Развитие идёт в начале путём постепенного увеличения времени тренировочной работы за счёт большого количества упражнений, выполняемых на станциях в комплексе, а затем путём увеличения её интенсивности, повышения скорости.

Кроме воспитания общей выносливости с помощью циклических упражнений, существенным является воспитание специальной игровой выносливости за счёт различных игровых упражнений. Такая деятельность требует быстрого переключения физиологических функций с одного уровня на другой, а также большой пластичности и гибкости центральной нервной системы. Совершенствование «игровой выносливости» достигается как путём увеличения количества станций круговой тренировки с игровой направленностью, так и путём повышения интенсивности упражнений или количества проходимых кругов, при постепенном возрастании степени сложности выполнения заданий.

Специальная силовая выносливость воспитывается посредством выполнения силовых упражнений в среднем темпе с отягощением, масса которого примерно равна 50% от максимальной. Также нужно чередовать большие нагрузки с малыми. При использовании скоростно-силовых упражнений следует обычную величину отягощения повышать постепенно, после предварительной адаптации к предыдущим нагрузкам. Анализ изменения физической подготовленности в нашем исследовании позволил отметить влияние круговой тренировки на результаты контрольных испытаний в статической и силовой выносливости. Выяснилось, что за семестр обучения эти показатели возросли как в спортивной секции, так и в учебной группе. Более значительные изменения произошли в спортивной секции (рисунок).

Повышение специальной выносливости тесно связано с совершенствованием спортивной техники. Из этого следует, что длительность выполнения какой-либо конкретной работы будет зависеть не только от общей выносливости, но и от степени совершенства спортивной техники. Чем она выше, тем меньше у тренирующегося лишних движений и напряжения, а следовательно и непроизводительного расхода энергии.

Под влиянием систематических занятий методом круговой тренировки выносливость увеличивается в